

Orbánimádók és Orbányülölők országa

(Megjegyzések Gyurgyák Jánosnak az online Válaszban közzétett esszéjéhez)

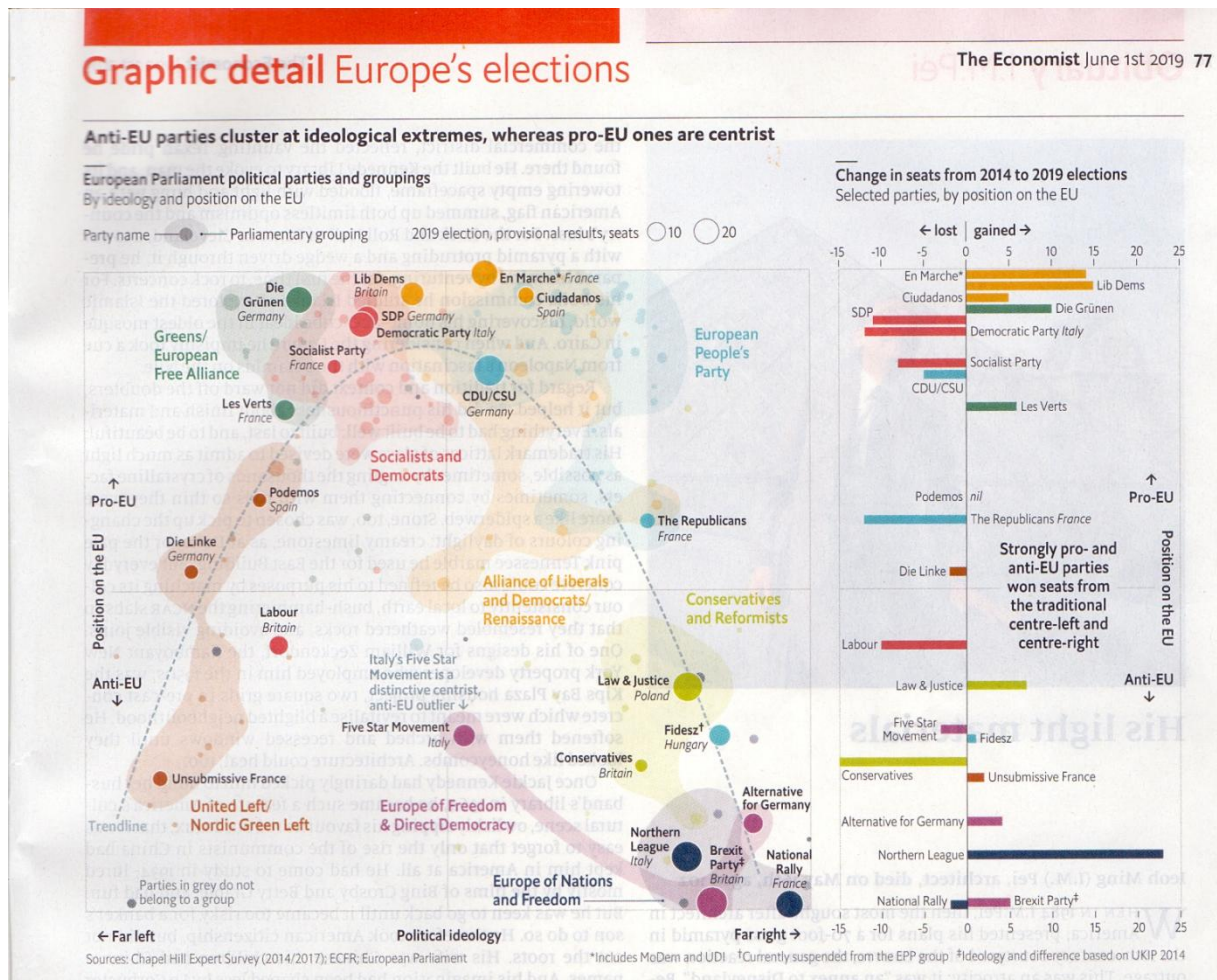
Azzal, amit Gyurgyák János miniszterelnökünkéről és az Orbán-rendszerről írt az online Válasz május 21-i számában, nagyjából egyetértek. Azzal is, amit a magyar társadalom refeudalizálódásáról mond. Ugyanakkor Gyurgyák megismétli azt az únos-úntalan hangoztatott nézetet, hogy a magyar társadalom – sajátos történelmi fejlődésünk miatt – elmaradott a polgári demokráciákéhoz képest. Nem alakult ki a politikától független tulajdonosi és műveltségi polgárság, a magyarok az önszerveződés és az autonómiák iránt nem annyira igényesek, és ezért viselik el, hogy egy autokrata rendszer rájuk telepedjen.

A véleményem abban tér el, amikor mindent ezzel próbálunk magyarázni és megindokolni. Gyurgyák véleménye nagyjából megegyezik azon szerzőkével, akik a két éve megjelent *Hegymenetben* bírálták az Orbán-rendszert, és minden bajt, hiányosságot arra vezettek vissza, hogy nem követjük a Nyugatot, letértünk a polgári fejlődés útjáról. (Bár megjegyzem, fenntartásaim vannak a „jobbágy-mentalitás” és az individualizmus hiányának hangoztatásával szemben. Egyrészt vannak felmérések, melyek szerint a magyarok kimondottan individualisták. Másrészt történelmünkkel is differenciáltabban kellene bánni. Ha összevetjük a feudalizmus Nyugat-Európában kialakult tipikus, francia és németalföldi változatát a magyarral, érdekes következtetésre jutunk. Míg Nyugaton a hűbéri lánc szinte tökéletesen működött, nálunk a vármegye nemesi gyűlése már-már demokratikus fórum volt. Persze a jobbágy-rendszer késői kitolódása volt a meghatározó.)

Amikor az ellenzéki liberálisok azt mondják, hogy Orbán az európai intézmények és értékek ellen fordul, bomlasztja és szét akarja verni az EU-t – és ezt a vádat ismétli meg Gyurgyák is – ennek semmi köze sincs történelmi elmaradottságunkhoz és a polgárság hiányához. Ez számomra egyértelműen és világosan azzal magyarázható, hogy a mai Nyugat- és Észak-Európa értékrendje az elmúlt években úgy megváltozott, hogy kelet-európai szemmel a degeneráltság jeleit mutatja. A baloldal a dolgozók, munkavállalók érdekképviselője helyett áttért a mindenfajta kisebbségek és szexuális „másságok” védelmére (mely furcsa módon nem terjed ki a nemzeti kisebbségekre). A néppártok mára levedlették konzervatív jellegüket, alig lehet őket megkülönböztetni a baloldaltól. A nyugati polgárok nagyobb része számára természetessé vált, hogy egyre inkább keverék, multikulturális társadalomban él, és aki nem így gondolkodik, az jobbik esetben nacionalista, de akár még a rasszista jelzőt is rásütik. A nemzeti identitás megvallása lassan bűnné, kirekesztéssé válik. A szexuális másság megtűrése már nem elég, elvárják az aktív támogatását, a családtámogatás pedig egyes nyugati liberálisokat a nemzeti szocializmusra emlékezteti.

Ez taszítja a magyar és a többi kelet-európai polgár többségét, és ezért vannak fenntartásaik Nyugat-Európával és az Európai Unióval szemben. Ez az az „értékrend”, amit a kelet-európaiak, köztük a magyarok többsége nem hajlandó elfogadni, és ez az, amit a nyugati sajtó és a hangadó politikusok Európa- és EU-ellenességnek fordítanak le. (És amit a hazai liberálisok, köztük az általam igen nagyra becsült konzervatív Gyurgyák János is.) Itt nem a polgárosodás megkésetttségéről van szó, hanem egy egyre több természetellenes vonást tartalmazó, a degeneráltság jegyeit hordozó értékrend elutasításáról. 2015 óta ezen belül kétségtelenül a migrációs politika a legnagyobb súlyú. Ennek horderejét nem lehet lebecsülni, és úgy érzem, Gyurgyák ezt teszi. Sok hazai ellenzéki fejében meg sem fordul a gondolat, hogy nem föltétlenül helyes és üdvözítő az, ami Nyugatról jön.

Az imént mondottakat jól illusztrálja az alábbi ábra, mely az Economist legutóbbi (június 1-jei) számában jelent meg és összefoglalja az Európa-parlamenti választások eredményét.

(The Economist June 1st 2019)

A vízszintes tengelyen a pártokat politikai ideológiájuk szerint tüntetik fel, a szélsőbaltól a szélsőjobb; ezzel nincs is semmi gond: a Fidesz a szélsőjobb oldalon található, a lengyel Jog és Igazságosság Pártjával, a brit konzervatívokkal, az olasz Északi Ligával, a brit Brexit-párttal, a német AfD-vel és a francia Nemzeti Gyűléssel. A többi párt nagy része a „centrum” körül csoportosul: zöldek, liberálisok, szocdemek, a német CDU/CSU, Macron pártja, az En Marche, stb. Ez is bizonyítja, hogy Nyugat-Európában a szocdemek és néppártok között elmosódtak a különbségek. Mondanivalónk akkor válik igazán érzékletessé, amikor a pártok függőleges, az EU-val kapcsolatos álláspontja szerinti tagolását tekintjük. Az előbb említett centripártok mind EU-pártiaként vannak feltüntetve, míg a szélsőjobb oldaliak az EU ellenségeiként. A német AfD, vagy az angol Brexit-párt valóban EU-ellenes, hiszen programjában szerepel az EU-ból való kilépés. Na de hogy kerül ide a Fidesz? Hangzott el egyáltalán bármilyen csekély utalás is az EU elhagyására? Mindjárt helyükre kerülnek a dolgok, ha a függőleges tengelyen nem az EU-pártiságot vagy -ellenességet mérjük, hanem a Nyugat- és Észak-Európában uralkodó értékrendhez való viszonyt. Ez az a csúsztatás, ami össz-európai méreteket öltött: aki nem fogadja el ezt az értékrendet, azt EU-ellenesnek kiáltják ki.

Miközben tagadhatatlan, hogy az Orbán-rendszer nem kedveli az autonóm intézményeket és túlzottan központosítja a társadalmat, egy fontos területről nem szabad megfeledkezni: a

gazdaságról. Nem mellékes és nem jelentéktelen az a körülmény, hogy a második világháború után a világgazdaságban csak két nagy, szomszédos térség országainak sikerült a gazdasági felzárkózás: Délkelet-Ázsiának és a Távol-Keletnek. Kezdve Japánnal, folytatva Dél-Koreával és a kistigrisekkel, és befejezve Kínával. Ennek a sikertörténetnek van egy markáns, alapvető jelentőségű vonása: gazdasági sikereit – kivétel nélkül – minden egyes ország erős központosítással érte el. (Része volt még ennek a gazdaságpolitikának az export-orientált gazdaságfejlesztés és a leértékelő árfolyampolitika.) Ez elkerülhetetlenül szükséges – de persze a mértékekről itt is lehet vitatkozni. A dolog akkor válik kényessé, amikor feltesszük a kérdést: vajon a központosítás a gazdaságban szükségessé teszi-e az autokrata politikai rendszert. Én azt remélem, hogy nem, a kettő nem feltételezi szükségképpen egymást.

Ha a fentiekhez hozzávesszük, hogy az Európai Unióban nincs gazdasági felzárkózás (!), a déli periféria és a fejlett gazdasági központok között nem csökken a különbség, továbbá, hogy az egységes piaci rendszer működése, intézményi sajátosságai úgy vannak megalkotva, hogy a gazdag tagországok lehetőleg megőrizték előnyüket, akkor még inkább elfogadhatatlanná válik a hazai liberális oldal EU-dicsőítése és kritikátlansága. A vitába bekapcsolódó Lányi András véleményét nem illene egy-két (pontosabban egy hosszú összetett) mondatral elintézni, de most mégis ezt teszem. Aki az EU-elleni „honvédő szájháborúról” beszél, az elárulja, hogy semmit sem ért az EU működéséből, aki pedig semmire sem értékeli az Orbán-kormány gazdasági és szociálpolitikai teljesítményét, az nem a független, hanem az elfogult, gyűlölködő értelmiségiek táborába tartozik.

A legnagyobb elutasítás minden bizonnyal a hazai oligarchia megteremtésével szemben jelentkezik. Én elsősorban ennek a módszereit kritizálom – miniszterelnökünk egy középázsiai türkménbasihoz kezd hasonlónak válni. De magát a célt indokoltnak tartom, bár ez is vitatható: talán a hazai kisvállalkozói rétegnek nagyobb figyelmet kellene kapnia, mint a nemzeti oligarchiának.

Összegezve: bármennyire is megosztó Orbán Viktor személyisége, az ország politikai kettészakadását nem csak neki, és nem is elsősorban neki tulajdonítom. És különösen nem a magyar társadalom történelmi elmaradottságának, a polgárosodás hiányának. Hanem annak a Nyugaton az utóbbi időkben elterjedt „értékrendnek”, mely kelet-európai szemmel nem nevezhető normálisnak.

Bp, 2019. május 29. (későbbi kiegészítéssel)

Kiss Károly
közgazdász és társadalomkutató

(részletesen kifejtett véleményem itt olvasható:
http://kisskaroly.x3.hu/belpol/orbanimadok_gyulolok.pdf)